

20. Зинченко И.А. Регламентация статуса источников доказательств в уголовно-процессуальном законодательстве / И.А. Зинченко // Вестник Калининградского филиала Санкт-петербургского университета МВД России. – 2014. – № 2. – С. 67 - 70.

21. Шумило М.Є. Гносеологічна і процесуальна природа доказів у Кримінальному процесуальному кодексі України / М.Є. Шумило // Актуальні питання кримінального процесуального законодавства України : збірник матеріалів міжвузівської наукової конференції. – К.: Алерта, 2013. – С.13 – 27.

22. Погорецький М.А. Докази у кримінальному процесі: проблемні питання / М.А. Погорецький // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2011. – №1 (3). – С.1 – 53.

23. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.consultant.ru/popular/upkrf/>.

24. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Таджикистан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ugolovnykodeks.ru/2011/11/ugolovno-processualnyj-kodeks-respubliki-tadzhikistan/33/>.

25. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575852&doc_id2=31575852#sub_id=1004101123_3&sub_id2=1110000&sel_link=1004101123_3.

26. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Азербайджан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/_-09_10_2009.pdf.

27. Уголовно-процессуальный кодекс Грузии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/_-09_10_2009.pdf.

28. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Эстония [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://estonia.news-city.info/docs/sistemsw/dok_ieglblz/index.htm.

УДК 343.162.1 : 163 (477)

Горбачов Василь Павлович,

завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін Донецького юридичного інституту МВС України,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВО НА ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ПРОКУРОРА (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)

Проаналізовано тенденції та етапи розвитку законодавства щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування та прокурора в Україні за часів Російської імперії з моменту впровадження інституту судових слідчих та за радянських часів. Проаналізовано законодавство Російської імперії та Кримінально-процесуальні кодекси України 1922, 1927 та 1960 років.

Ключові слова: кримінально-процесуальний кодекс, прокурор, слідчий, оскарження рішень слідчого та прокурора.

Проанализированы тенденции и этапы развития законодательства об обжаловании решений, действий или бездействия органов досудебного расследования и прокурора в Украине в период Российской империи с момента введения института судебных следователей и в советский период. Проанализировано законодательство Российской империи и Уголовно-процессуальные кодексы Украины 1922, 1927 и 1960 годов.

Ключевые слова: уголовно-процессуальный кодекс, прокурор, следователь, обжалование решений следователя и прокурора.

Analyzed trends and stages of development of legislation on appeals against decisions, actions or inactivity of the bodies of pre-trial investigation and the Prosecutor in Ukraine in the period of the Russian Empire since the introduction of the Institute of judicial investigators and during the Soviet period. Analyzed the legislation of the Russian Empire and the Criminal procedure codes of Ukraine 1922, 1927 and 1960's.

Keywords: *criminal procedure code, the Prosecutor, the investigator, the appeal of decisions of the investigator and the Prosecutor.*

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (ст. 13) закріпила, що кожен, чий права та свободи було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження [1]. Захист прав та свобод людини і громадянина держава забезпечує різними засобами. У кримінальному процесі одним із таких засобів є правовий інститут оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування та прокурора. Для з'ясування сучасного стану цього інституту важливим є вивчення історії його розвитку.

Різні аспекти правового інституту оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування та прокурора за часів Російської імперії досліджували М. В. Духовської, О. Квачевський, П. І. Люблинський, П. В. Макалинський, В. К. Случевський, І. Я. Фойницький, О. П. Чебишов-Дмитрієв, С. Г. Щегловітов та інші, а за радянських часів та за часів незалежності України – Д. М. Валігура, Л. В. Гаврилюк, Ю. М. Грошевой, І. І. Зарева, О. В. Калиновський, Н. С. Карпов, А. Б. Касумова, Д. П. Кисленко, О. В. Кондратьєв, В. О. Попелюшко, С. О. Пшенічко, Ю. В. Скрипіна, А. В. Стовба, А. Р. Туманянц, Г. В. Федотова, М. О. Чельцов, Л. В. Черечукіна, М. Г. Шавкун, О. Г. Шило, А. І. Яковинець, О. Г. Яновська та інші. Зазначена проблема знайшла відображення у різних навчальних виданнях. Але у наявних дослідженнях недостатньо висвітлено питання тенденцій та етапів розвитку зазначеного правового інституту в Україні. При цьому ті етапи, які виділяються у літературі (Д. М. Валігура, І. І. Зарева, А. Б. Касумова), є дискусійними. Тому метою статті є з'ясування тенденцій та етапів розвитку законодавства України щодо права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування та прокурора за часів Російської імперії та за радянських часів.

Правовий інститут оскарження рішень та дій органів досудового розслідування та прокурора сформувався в Російській імперії на початку 60-х років XIX ст. в результаті судової реформи. Законом від 8 червня 1860 року запроваджено інститут судових слідчих, які були членами повітового суду. Право розглядати скарги на них і перевіряти їхні дії було надано тільки судам. Всі скарги на слідчого подавалися або судовим місцям, або повітовому стряпчому, який передавав їх до суду [2, с. 714].

Статут кримінального судочинства 1864 року (далі – СКС) [3] встановив, що особи, які брали участь у справі, мали право оскаржити будь-які слідчі дії, що порушували або обмежували їхні права (ст. 491 СКС). Професор П.І. Люблинський відзначав, що до таких осіб належали обвинувачений, цивільний позивач і відповідач, приватний обвинувач і т.п. Сюди ж він відносив і працівників прокуратури як органу спостереження за законністю й правильністю слідства [4, с. 858-859]. О. Квачевський до осіб, що беруть участь у справі, відносив обвинуваченого й потерпілу особу (тобто обвинувача, цивільного позивача й взагалі скаржника, який мав в справі особистий майновий або моральний інтерес), а також прокурора [5, с. 539]. Скарги могли подавати також свідки, поручителі, поняті й інші особи, що залучалися до слідства; однак вони мали право подавати скарги тільки «на утиски й неправильні стягнення», яким вони самі

піддавалися під час слідства (ст. 492 СКС); до таких скарг відносилися, наприклад, скарги на неправильне залучення особи як свідка, на часті виклики, довге очікування допиту й т.п. [6, с. 350; 4, с. 859]. Оцінюючи інститут оскарження, професор В. К. Случевський відзначав, що оскарження слідчих дій поставлено широко й допускається у всіх випадках здійснення слідчим неправильних дій, що порушують права як осіб, які беруть участь у справі, так і осіб, які не беруть участі у справі [7, с. 619]. А М. В. Духовської відзначав, що оскарження слідчих дій поставлено в судових статутах «широко для обох сторін і взагалі організовано набагато правильніше, ніж, напр., у французькому процесі, де, при широкому праві прокурора й цивільного позивача, обвинувачений обмежений в оскарженні» [8, с. 284]. Об'єктом оскарження, за роз'ясненням П. І. Люблинського, були як дії (оформлені або не оформлені розпорядженням або постановою, занесені або не занесені до якого-небудь протоколу), так і бездіяльність [4, с. 859], а за роз'ясненням О. Квачевського – дії, бездіяльність і розпорядження, що стосуються слідства [5, с. 540; 9, с. 328].

Скарги на дії поліції подавалися прокурору, а дії слідчого підлягали оскарженню до окружного суду. Такий порядок оскарження дій поліції пояснювався тим, що прокурор мав дисциплінарну владу над поліцією. Під час провадження дізнання поліцейські чини перебували в безпосередній залежності від прокурорів, які притягали їх до відповідальності за недоліки й безладдя по слідчій частині. Залежно від «важливості недоліків і безладдя» прокурор «застерігав» поліцейських або передавав матеріал на розгляд суду. За ненавмисні недоліки або безладдя, що не мали «важливих наслідків», суд робив їм зауваження або догану. Якщо ж суд визнавав, що поліцейські чини допустили «важливі безладдя або зловживання» по слідчій частині, то через прокурора повідомляв начальство поліцейських чинів для вирішення питання про притягнення їх до законної відповідальності (ст. ст. 279, 485, 487 СКС).

Судовий порядок оскарження дій судового слідчого пояснювався тим, що слідчий вважався членом окружного суду [4, с. 860]. О. Квачевський звертав увагу на те, що прокурор, як особа, яка бере участь у справі, не може приймати скарги на слідчого, розбирати їх, скасовувати його розпорядження й дії; крім того у випадку оскарження дій слідчого, які проведені ним за вказівкою прокурора, прокуророві довелося б вирішувати скарги на самого себе [5, с. 538-539]. Водночас суд перед вирішенням скарги на дії слідчого заслуховував висновок прокурора (ст. 505 СКС).

Скарги могли подаватися як до, так і після надходження справи до суду. Вони могли бути письмовими або усними; останні вносилися до протоколу. Подання скарги надалі до її вирішення по суті не припиняло ні проведення слідства, ні проведення окремих слідчих дій (ст. ст. 494-495, 500).

Хоча в Статуті не було передбачено ніяких обмежень щодо оскарження дій судового слідчого, на практиці норма про право оскаржувати «усяку слідчу дію, що порушує або утискує» права осіб, які беруть участь у справі, отримала обмежувальне тлумачення [3, с. 314]. Сенат у 1884 р. роз'яснив, що передбачені законом скарги на слідчі дії повинні стосуватися не суті попереднього слідства, а тільки умов правильного його проведення [3, с. 314; 6, с. 349].

У 1868 і 1885 р.р. Сенат визнав, що обвинувачений має право оскаржити залучення його до кримінального слідства у таких справах, у яких не було підстав для притягнення до відповідальності і які підлягали припиненню (у випадку відсутності складу злочину, закінчення строку давнини, відсутності скарги потерпілого у справах приватного обвинувачення й т.п.) [3, с. 314-315; 4, с. 859]. Однак спірним було питання про те, чи мав обвинувачений право оскаржити факт того, що відносно нього не припиняється слідство у зв'язку з «повною недостатністю доказів». Сенат в указі від 15 травня 1868 р. став на ту точку зору, що не допускаються скарги обвинуваченого на

продовження слідства, яким, на його думку, не зібрано проти нього достатніх доказів. Така позиція пояснювалася тим, що до закінчення розслідування всіх обставин справи не можна знати, чи є достатні підстави для звільнення обвинувачуваного від суду, а оцінка цих підстав залежить виключно від обвинувальної влади без усякої участі обвинуваченого. Проти такого рішення заперечував П.В. Макалинський, з яким були згодні й інші юристи. На їхню думку, такі скарги повинні прийматися, а чи підлягають вони задоволенню – це інше питання [4, с. 859]. Професор О. П. Чебишов-Дмитрієв відзначав, що повинні прийматися будь-які скарги, а якщо в скарзі вказувалося на відсутність доказів, то суд повинен залишити таку скаргу без наслідків, тому що висновок про обґрунтованість обвинувачення можна зробити тільки після завершення слідства [10, с. 426, 428].

У розробленому проекті нової редакції Статуту кримінального судочинства 1900 р. пропонувалося внести деякі зміни в порядок оскарження дій поліції, розширивши в цьому питанні повноваження суду. За чинним законом всі скарги на дії поліції приносилися прокурору, а проект нової редакції Статуту пропонував повноваження з розгляду скарг на розпорядження поліції із застосування запобіжних заходів передати окружним судам. А професори В.К. Случевський та І.Я. Фойницький під час підготовки цього проекту пропонували, щоб взагалі всі дії поліції з проведення дізнання оскаржувалися до окружного суду [11, с. 107].

Водночас практична діяльність не завжди відповідала приписам закону. У Судовій газеті від 8 березня 1887 р. відзначалося, що практика виробила особливий, хоча й не відповідний духу закону, порядок оскарження слідчих дій. Чини прокурорського нагляду приймали скарги на судових слідчих, всупереч закону розглядали їх і робили розпорядження на свій особистий розсуд, користуючись правами давати слідчому вказівки (вимоги й пропозиції). А 10 травня 1887 р. у цій же газеті відзначалося, що «скарги на слідчих не тільки подаються особам прокурорського нагляду, але що всього дивніше, останні дозволяють собі вимагати від слідчих і пояснень по них, маскуючи такі вимоги формою «доставляння відомостей» [12, с. 399-400].

Прокурори окружних судів і їхні товариші, одержуючи від приватних осіб скарги й усякого роду прохання у кримінальних справах, зобов'язані були зробити відповідні розпорядження, про сутність яких повідомити заявника й роз'яснити йому право оскарження цього розпорядження [13, с. 8]. А «Наказ міністра юстиції, генерал-прокурора чинам прокурорського нагляду судових палат і окружних судів» 1896 р. зобов'язував працівників прокуратури «не залишати прохань, скарг, заяв й інш., особливо ж арештантських, без негайних відповідних розпоряджень або негайних же коротко, але ясно й точно мотивованих оголошень, при чому, у випадку відмови в проханні, вказувати й порядок оскарження» [14, с. 62].

Порядок оскарження дій чинів прокуратури визначався загальними правилами їхньої підпорядкованості. «Заснування судових установлень» (ст. 252) визначило, що судові місця не входять в обговорення дій осіб прокурорського нагляду, але про неправильні або протизаконні їхні вчинки повідомляють вищих чинів цього нагляду по приналежності або доводять до відома міністра юстиції. Скарги на дії осіб прокурорського нагляду приносилися в порядку підпорядкованості [13, с. 8]. На дії й розпорядження товариша прокурора скарги приносилися самому прокурору, на прокурора окружного суду – прокурору судової палати, а на прокурора судової палати – міністру юстиції [9, с. 330].

Зазначений порядок було змінено після краху Російської імперії та встановлення в Україні радянської влади. Замість ліквідованих старого суду та прокуратури було створено новий суд, а потім – прокуратуру. У зв'язку із змінами судової системи, системи досудового розслідування, правового регулювання діяльності прокуратури та

змiнами кримiнально-процесуального законодавства неодноразово змiнювався i порядок оскарження рiшень i дій органiв досудового розслiдування та прокурора.

Декретом Ради Народних Комiсарiв України вiд 19 лютого 1919 р. «Про суд» скасованi всi судовi установи, що iснували на територiї України до встановлення Радянської влади, а також усi установи та органiзацiї, що були при них, у т.ч. прокурорський нагляд й iнститути судових слiдчих. Одночасно цим декретом затверджено «Тимчасове положення про народнi суди й революцiйнi трибунали Української Соцiалiстичної Радянської Республiки» [15]. Вiдповiдно до цього «Тимчасового положення...» дiзнання у справах, пiдсудних народним судам, проводилося судово-кримiнальною мiлiцiєю, а попереднє слiдство – народними слiдчими або безпосередньо народними судьями за їхнiм розсудом. Скарги на дiї народних слiдчих вирiшувалися народним суддею (ст. ст. 39, 43). Попереднє розслiдування у справах, пiдсудних революцiйним трибуналам, проводилося особливими народними слiдчими. Скарги на дiї цих слiдчих подавалися до революцiйного трибуналу (ст. ст. 10, 13).

Вiдповiдно до Положення Ради Народних Комiсарiв «Про народний суд» (ст. 38) вiд 26 жовтня 1920 р. постанови народного слiдчого могли бути оскарженi до народного суду, ухвали якого з порушених скаргою питань були остаточними [16, с. 747].

28 червня 1922 р. у складi Народного комiсарiату юстицiї було створено Державну прокуратуру, на яку покладено нагляд за дiяльнiстю органiв дiзнання та слiдства [17, с. 465]. Тому у Кримiнально-процесуальному кодексi УСРР, затвердженому 13 вересня 1922 р. [18, с. 671], було змiнено порядок оскарження дiї слiдчого, а також визначено порядок оскарження дiї органу дiзнання та прокурора. Тепер скарги могли подаватися заiнтересованими особами не тiльки до суду, але й прокурору. КПК розмежував випадки оскарження рiшень i дій органу дiзнання та слiдчого до суду та випадки оскарження прокурору. Деякi рiшення прокурора оскаржувалися до суду як до другої iнстанцiї. Коло дiї слiдчого, якi могли бути оскарженi, та коло осiб, якi могли подавати скарги, закон не обмежував.

Скарги на дiї органiв дiзнання приносилися прокурору, який i вирiшував їх. Вiдмова органом дiзнання, прокурором або слiдчим у провадженнi дiзнання або попереднього слiдства могла бути оскаржена у 7-денний строк до суду особами, якi заявили про злочин. До суду подавалися також скарги на дiї слiдчого, що порушували або обмежували права сторiн, свiдкiв, експертiв, перекладачiв, понятих та iнших заiнтересованих осiб. А скарги на повiльнiсть провадження, недотримання строкiв пред'явлення обвинувачення, застосування запобiжних заходiв i незаконнi дiї слiдчого подавалися прокурору. У випадку незгоди слiдчого або скаржника з постановою прокурора за результатами розгляду скарги на дiї слiдчого вона могла бути оскаржена до суду. До суду сторонами могло бути оскаржено i постанову прокурора про припинення справи (ст. ст. 100, 109, 216, 224, 226 КПК).

Скарги могли бути письмовi й уснi; в останньому випадку вони записувалися до протоколу, що пiдписувався скаржником. Подання скарги надалi до її вирiшення не припиняло виконання дiї слiдчого, що оскаржувалася. Суд i прокурор зобов'язанi були розглянути скаргу протягом 3 дiб пiсля її одержання. Пiд час вирiшення скарги суд i прокурор вправi були вимагати вiд слiдчого пояснення, якщо вони не були представленi ранiше. Витребування вiд слiдчого справи допускалося тiльки в тих випадках, коли без цього не було можливим вирiшити скаргу (ст. ст. 218, 220, 222 КПК). Цi положення були аналогiчнi дореволюцiйному законодавству.

Кримiнально-процесуальний кодекс УСРР 1927 року [19, с. 654] вiдмiнив судовий порядок оскарження рiшень i дій органiв дiзнання, слiдчого та прокурора, який

існував раніше. Особливості нового порядку оскарження були пов'язані з тим, що нагляд за провадженням дізнання здійснював слідчий, а досудового слідства – прокурор. Якщо раніше у разі відмови у порушенні кримінальної справи заявники таке рішення органів дізнання, слідчого або прокурора у 7-денний строк оскаржували до суду, то за новим КПК у такий же строк заявники мали право рішення органу дізнання оскаржити до слідчого, рішення слідчого – до прокурора, а рішення прокурора – до вищестоящого прокурора. Якщо раніше дії органу дізнання оскаржувалися прокурору, то за новим КПК скарги на дії органів дізнання подавалися слідчому, який їх і вирішував. Скарги на дії слідчого, що порушували або обмежували права сторін, свідків, експертів, понятих та інших заінтересованих осіб, подавалися прокурору (раніше такі рішення оскаржувалися частково до суду, а частково – прокурору). Постанова слідчого про закриття справи оскаржувалася сторонами протягом 7 діб прокурору. Якщо раніше припинення справи прокурором оскаржувалося до суду, то тепер постанова прокурора про закриття справи оскаржувалася вищестоящому прокурору (ст. ст. 92, 104, 205, 213, 222 КПК). В подальшому повноваження з розгляду скарг на дії органів дізнання перейшли від слідчого до прокурора. Термін та порядок розгляду скарги прокурором не змінився. Але новий КПК не передбачав можливість оскарження рішення прокурора за результатами розгляду скарги.

Таким чином, за новим КПК суд був повністю усунений від розгляду скарг на дії та рішення органів дізнання, слідчих та прокурорів. Як зазначав професор М. О. Чельцов, радянський законодавець повністю покінчив із системою, прийнятою в 1922 р., за якою всі спірні питання слідства, а також скарги на слідчого вирішувалися судом [20, с. 350].

Кримінально-процесуальний кодекс Української РСР 1960 р. [21] залишив позасудовий порядок оскарження рішень і дій органів досудового розслідування та прокурора, передбачивши (як і КПК 1927 р.), що зазначені дії та рішення могли бути оскаржені лише відповідному прокурору.

КПК закріпив загальне право оскарження дій і рішень органів досудового розслідування та прокурора без зазначення конкретних суб'єктів оскарження (ст.ст. 110, 234, 236), крім того окремо виділив таке право підозрюваного, обвинуваченого, їх захисників, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача та їх представників (ст. ст. 43, 48-52, 106, 115, 142, 219). Предметом оскарження закон визначив рішення та дії органів досудового розслідування та прокурора. Прокурору могли бути оскаржені дії та постанови органів дізнання (ст. 110 КПК), постанови органу дізнання та слідчого про відмову в порушенні кримінальної справи (ст. 99), постанови слідчого про закриття справи (ст. 215), дії слідчого (ст. 234). Підозрюваний мав право вимагати перевірки прокурором правомірності затримання (ст. 43-1). Рішення прокурора за результатами розгляду скарги могло бути оскаржено вищестоящому прокурору (ст. 235). Вищестоящому прокурору могли бути оскаржені також постанова прокурора про відмову в порушенні кримінальної справи, дії прокурора при провадженні ним попереднього слідства або окремих слідчих дій у справі, постанова про відмову в перегляді справи в зв'язку з нововиявленими обставинами (ст.ст. 99, 236, 399).

До набуття незалежності України суд не мав повноважень з контролю за рішеннями та діями органів досудового розслідування та прокурора. Таке положення не відповідало міжнародним стандартам, які передбачають судовий захист прав і свобод людини і громадянина. Загальною декларацією прав людини 1948 року передбачено, що кожна людина має право на ефективне поновлення в правах компетентними національними судами у випадках порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом [22, ст. 8]. А Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року зобов'язує держави розвивати можливості судового захисту [23, ст. 2]. Приведення

законодавства України у цьому питанні до міжнародних стандартів було здійснено тільки за часів її незалежності.

На підставі зазначеного можна виділити такі етапи розвитку законодавства щодо права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування та прокурора в Російській імперії та за часів Радянської України:

1) До 1918 року – оскарження дій поліції прокурору, дій слідчого – до суду, а дій прокурора – до вищестоящего прокурора;

2) 1919-1922 роки (до створення прокуратури) – судовий порядок оскарження дій слідчого;

3) 1922-1927 роки – змішаний порядок оскарження: оскарження дій органів дізнання прокурору, дій слідчого – до суду або прокурору (за розподілом компетенції), деяких рішень органу дізнання та прокурора – до суду;

4) 1927-1992 роки – позасудовий порядок оскарження: оскарження дій та рішень органів дізнання слідчому (з 1927 р.), а пізніше – прокурору; оскарження дій та рішень слідчого – прокурору, рішень прокурора – вищестоящому прокурору.

Список використаних джерел

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята Радою Європи 4 листопада 1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

2. Учреждение судебных следователей от 8 июня 1860 г. // Полное собрание законов Российской империи. – Собр. 2-е. – Том 35. – Отд. 1. – СПб., 1862. – Ст. 35890. – 960 с.

3. Устав уголовного судопроизводства 1864 г. // Российское законодательство X-XX веков. В 9 т. – Т. 8. Судебная реформа. – М. : Юридическая литература, 1991. – 496 с. – С. 120-251.

4. Устав уголовного судопроизводства. Систематический комментарий / под общей ред. проф. М.Н. Гернета. – Вып. III. – М. : Изд. М.М. Зива, тип. А.И. Мамонтова, 1914. – 944 с.

5. Квачевский А. Об уголовном преследовании, дознании и предварительном исследовании преступлений по судебным уставам 1864 года. Теоретическое и практическое руководство. Часть 3. О предварительном следствии. – СПб. : Тип. Ф.С. Суцинского, 1869. – 597 с.

6. Судебные уставы Императора Александра III с законодательными мотивами и разъяснениями. Устав уголовного судопроизводства. 11-е изд., перераб., испр. и доп. на 1 октября 1912 года. Сост. С.Г. Щегловитов. – СПб. : Тип. Т-ва А.С. Суворина – «Новое время», 1913. – 948 с.

7. Случевский В. Учебник русского уголовного процесса. Судостроительство – судопроизводство. Изд. четвертое, доп. и исправл. – СПб. : Тип. М.М. Стасюлевича, 1913. – 670 с.

8. Духовской М.В. Русский уголовный процесс. – М. : Тип. А.Н. Поплавского, 1910. – 448 с.

9. Квачевский А. Об уголовном преследовании, дознании и предварительном исследовании преступлений по судебным уставам 1864 года. Теоретическое и практическое руководство. Часть 2. – СПб. : Тип. Ф.С. Суцинского, 1867. – 371 с.

10. Чебышев-Дмитриев А. Русское уголовное судопроизводство по Судебным уставам 20 ноября 1864 г. – СПб. : изд. В.П. Печаткина, 1875. – 756 с.

11. Проект новой редакции Устава уголовного судопроизводства, составленный Высочайше учрежденною Комиссиею для пересмотра законоположений по судебной части. – СПб. : Сенатская типография, 1900. – 513 с.

12. Тимановский А. Сборник толкований русских юристов к Судебным уставам Императора Александра Второго. За двадцать пять лет (1866-1891). Учреждение судебных установлений и Устав уголовного судопроизводства. 2000 тезисов. Издание второе. – Варшава : Тип. К. Ковалевского, 1892. – 651 с.

13. Инструкция прокурора Московской судебной палаты С. Гончарова о порядке действий лиц прокурорского надзора округа Московской судебной палаты, а также чинов полиции по производству дознаний и участию в предварительном следствии. С приложением свода

разъяснений к устранению недостатков следственной части. – М. : Тип. А.В. Малюкова и К°, 1881. – 148 с.

14. Наказ министра юстиции, генерал-прокурора, чинам прокурорского надзора судебных палат и окружных судов. СПб. : Тип. Правительствующего Сената, 1896. – 118 с.

15. Декрет Совета Народных Комиссаров Украины от 19 февраля 1919 г. «О суде (декрет и временное положение)» // Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-крестьянского Правительства Украины. – 19-20 февраля 1919 г. – № 11. – Ст. 141.

16. Положение Совета Народных Комиссаров «О народном суде» от 26 октября 1920 года // Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-крестьянского Правительства Украины. – 1920. – № 25. – 1-31 октября 1920 г. – Ст. 536.

17. Положение о прокурорском надзоре от 28 июня 1922 года // Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-крестьянского Правительства Украины. – 31 июля 1922. – № 28. – Ст. 440.

18. Уголовно-процессуальный кодекс УССР 1922 г. // Собрание Узаконений и Распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Украины. – 12 октября 1922 г. – № 41. – Приложение к ст. 598. – С. 671-726.

19. Кримінально-процесуальний кодекс УСРР від 20 липня 1927 року // Збірник узаконень та розпоряджень Робітничо-селянського Уряду України за 1927 рік. – 8 вересня 1927. – № 36-38. – Ст. 168.

20. Чельцов М. А. Уголовный процесс / М. А. Чельцов. - М. : Юрид. изд-во МЮ СССР, 1948. – 624 с.

21. Кримінально-процесуальний кодекс УРСР від 28 грудня 1960 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 15.

22. Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН від 10 грудня 1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

23. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

УДК 656.052.

Веселова Лілія Юріївна

здобувач кафедри ОСДП ДАІ Донецького юридичного інституту
МВС України

СКЛАДОВІ СИСТЕМИ «ДОРОГА-АВТОБОМІЛЬ-ВОДИЙ» ТА ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА БЕЗПЕКУ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Дана стаття присвячена проблемам забезпечення безпеки дорожнього руху. У статті надано характеристику системі «дорога-автомобіль-водій», на основі робіт науковців та власної точки зору визначено головні фактори, які впливають на безпеку дорожнього руху.

Ключові слова: дорожній рух, безпека дорожнього руху, фактори безпеки, складові безпеки.

Данная статья посвящена проблемам обеспечения безопасности дорожного движения. В статье дана характеристика системе «дорога-автомобиль-водитель», на основе работ ученых и собственной точки зрения определены основные факторы, которые влияют на безопасность дорожного движения.

Ключевые слова: дорожное движение, безопасность дорожного движения, факторы безопасности, составляющие безопасности.

This article deals with the problems of road safety. The characteristic of the "road-car driver," based on the works of scholars and own perspective identifies the key factors that affect road safety.

Key words: traffic, road safety, safety factors, elements of security.